

Cik gatavi esam krīzes situācijām?

Pagaidām iešūpojamies

Lidija Kirillova

Atceros, ka kolhozu laikā darbojās civilās aizsardzības komisija, bija atbildīgie, regulāri notika mācības. Gājām uz patvertnēm un trenējāmies vilkt galvā gāzmaskas. Uztvērām visu nedaudz kā joku, jo laiki bija mierīgi. Tagad katru dienu to vien runā, ka var sākties karš. Kā cilvēkiem rīkoties – neviens neko nestāsta. Laikam būs jāiet glābties uz pagrabu, tur vismaz kartupeļi un konservi vairumā.

Tā izteicās kāda seniore, atbildot uz jautājumu, vai zina, kā rīkoties krīzes situācijā. Tikpat nezinoši ir daudzi citi vecāka gadagājuma cilvēki, kuriem informācija par ārpasaules notikumiem nāk no televizora vai kāda laikraksta. Arī jaunajiem, kuri ir draugos ar mūsdienīgām informācijas tehnoloģijām, saprašanas par pareizu rīcību nav daudz vairāk. Rodas iespaids, ka valstī par civilās aizsardzības jautājumiem netiek domāts. Kā ir patiesībā, skaidrosim, ņemot par piemēru Preiļu novada pašvaldību. Ar paveikto un darāmo dalās Preiļu novada domes priekšsēdētājs **Aldis Adamovičs** un pašvaldības Attīstības un inženiertehniskās daļas vadītāja **Iveta Piziča**.

Izveidota plaša komisija

Pašvaldības šī gada 31. jūlija sēdē ar deputātu kopīgu lēmumu apstiprināts Preiļu sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas nolikums un komisijas sastāvs. Lai novada iedzīvotāji zinātu, kuras personas ir atbildīgas par civilās aizsardzības uzdevumu izpildi un koordinē ar civilo aizsardzību saistīto jautājumu risināšanu novada administratīvajā teritorijā, iepazīstināsim ar komisijas sastāvu.

Komisijas priekšsēdētājs ir pašvaldības vadītājs Aldis Adamovičs, komisijas priekšsēdētāja vietnieki – domes priekšsēdētāja vietnieks infrastruktūras jautājumos Lauris Pastars un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta (VUGD) Preiļu daļas komandieris Kaspars Vaivods, VUGD pārstāv arī Ēriks Pastars. Tāpat komisijā darbojas arī virkne citu iestāžu pārstāvu. Valsts policijas norīkotā persona ir Aldis Pokšāns, Zemes-sardzes 35. Kājnieku bataljonu pārstāv bataljona komandieris Jānis Svilpe, SIA «Preiļu slimnīca» un SIA «Preiļu saimnieks» – Skaidrīte Žukova, Preiļu novada pašvaldības policiju – Jānis Laizāns, Valsts akciju sabiedrību «Latvijas autoceļu uzturētājs» – Andris Svarinskis, akciju sabiedrību «Sadales tīkls» – Uldis Ūdrasols, Valsts meža dienesta Preiļu mežniecību – Pēteris Kalvišs-Soida, Pārtikas un veterinārā dienesta Dienvidlatgales pārvaldi – Ilga Raubiško, Latgales reģionālo vides pārvaldi – Iveta Lobanova, VSIA «Latvijas valsts ceļi» Latgales reģionālo nodaļu – Voldemārs Stīrāns, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestu – Rolands Iraids.

Plāns izstrādāts

Komisijas priekšsēdētājs A. Adamovičs stāsta, ka jau 2022. gada vasarā izstrādāts Preiļu sadarbības teritorijas civilās aizsardzības plāns, bet 2024. gadā tas papildināts ar pielikumu par pasākumiem militāra iebrukuma vai kara gadījumā. Šim pielikumam ir ierobežotas pieejamības statuss. Civilās aizsardzības komisijas izveide ir viena no plāna sastāvdaļām.

Civilās aizsardzības plānā ietverti 25 dažādu apdraudējumu veidi, daži no tiem Latvijā, iespējams, nekad nenotiks, piemēram, zemestrīces. Citi apdraudējumu veidi ir pavisam reāli un jau daļēji piedzīvoti – ilgstošs sausums, ilgstoši plūdi, arī epidēmijas, plaši ugunsgrēki, lielas autotransporta avārijas, ķīmiskās avārijas, plašas sabiedriskās nekārtības, radiācijas vai terora akti. Atsevišķā sadaļā tiek runāts par rīcību militāra apdraudējuma vai kara gadījumā.

Plānā novērtēti dažādi iespējamie riski – ēku sabrukšana, avārijas siltumapgādes, ūdensapgādes sistēmā, izskaidroti iedzīvotāju evakuācijas veidi, maršruti, transporta nodrošinājums, evakuēto izmitināšana, uzskaitē, ēdināšana, kā arī sadarbība ar citām pašvaldībām. Būtiska sadaļa ir katastrofu pārvaldībā iesaistāmie resursi – pašvaldības, fizisko vai juridisko personu resursi, kā arī nodrošinājums ar energoresursiem.

Nolikumā definēta virkne komisijas uzdevumu dabas katastrofu vai citu apdraudējumu gadījumā, tajā skaitā, ja valstī ir izsludināta militāra agresija, militārs apdraudējums vai karš. Paredzēts, ka komisija pulcējas ne retāk kā divas reizes gadā, bet sēdes var sasaukt arī biežāk atkarībā no situācijas. Šogad pirmā sēde notika pēc pašvaldību vēlēšanām pavasarī, otreiz komisija tikās pēc jūlija lietusgāzēm, kad tika izskaloti daudzi ceļi, trešā reize bija oktobra sākumā, kad notika Civilās aizsardzības Operacionālās vadības centra mācības «Namejs 2025». Visbeidzot 4. novembrī notika civilās aizsardzības apmācības, ko vadīja VUGD pārstāvji. Rīcība tiek izspēlēta teorētiski, taču, kā atzīst komisijas priekšsēdētājs, būtu nepieciešamas arī praktiskas iemaņas, piemēram, kā evakuēt skolas vai slimnīcas kādu apdraudējumu gadījumā.

Ieteicams nodrošināt vienu dūmu detektoru uz 60 līdz 80 kvadrātmetriem vai ugunsdzēsības pārklāju katrā telpā, rast atkritumu savākšanas risinājumu, nodrošināt pirmās medicīniskās palīdzības aptieciņu uz 100 cilvēkiem, radio uztvērēju un baterijas, telpu termometru un CO2 mērītāju. Tāpat ir jāiegādājas un patvertnē jāglabā instrumenti (lāpstas, liekšķeres, laužņi, cirvji, zāģi, metāla zāģi, iekārtas armatūras griešanai u. c.), kas nepieciešamības gadījumā palīdzētu atbrīvot izeju no gruvešiem. Kādā citā patvertnē ieteicams izbūvēt starpsieni, lai nodalītu ģenerators telpu, un uzstādīt telpu norobežošanai atbilstošas durvis, atjaunot telpu iekšējo apdari, izmantojot nedegošus un nedrūpošus materiālus, kā arī citi ieteikumi.

Visas pārējās patvertnes ir tikai daļēji atbilstošas, to sakārtošanai nepieciešami visai ievērojami līdzekļi. Kopš kara sākuma Ukrainā, kas arī mums lika aizdomāties un sarosīties par patvertņu ierīkošanu, drīz būs pagājuši četri gadi. Izskatās, ka vai nu laika nav bijis pietiekami, vai arī naudas...

Kā ar finansējumu?

A. Adamovičs pastāstīja, ka pašlaik četru droša patvēruma vietu sakārtošanai piešķirti 155 tūkstoši eiro valsts līdzekļu, 15 procenti jāatrod pašvaldības maciņā. Nākamgad patvertņu sakārtošanai pašvaldībās valsts paredzējusi vēl 27 miljonus eiro. Kad būs zināms novadam piešķirtais finansējums, tad domes deputāti varēs lemt par darāmo pārējo patvertņu sakārtošanai atbilstoši prasībām. Cerams, izdosies apriktu droša patvēruma vietu skaitu palielināt.

Ko var izdarīt par pašlaik valsts piešķirtajiem 155 tūkstošiem (plus pašvaldības līdzekļi) eiro? Par piedāvāto naudu varēs saņemt aprikojumu, piemēram, ilgstoši uzglabājamus medikamentus, 72 stundu palīdzības somas, iespējams, ģeneratorus, kā arī gādāt, lai patvertnes būtu pieejamas cilvēkiem ratīņkrēslos. Visdrīzāk, valsts piešķirto līdzekļu nepietiks, tomēr labāk kaut kas nekā nekas.

Problēma – daudzdzīvokļu mājās

Runājot par patvertnēm, pašvaldībā atzīst, ka lielākā problēma ir daudzdzīvokļu mājās. Pagrabu telpas iedzīvotāji izmanto dārzeņu, velosipēdu, kā arī dažādu derīgu un nederīgu mantu uzglabāšanai. Piespiedu kārtā nevar likt cilvēkiem telpas atbrīvot. Paši iedzīvotāji uzskata, ka daudzdzīvokļu namu pagrabtelpas nepavisam nav piemērotas, lai tur meklētu patvērumu. Padomju laiku būves un to kvalitāte ir neatbilstoša.

Mūsdienīga apziņošanas iespēja

Būtiska lieta, kā iedzīvotāji uzzinās par jebkāda veida apdraudējumu. Tie, kuru rīcībā ir mobilie tālruni, var izmantot lietotni «112 Latvija», kas ir bezmaksas mūsdie-

nīga mobilā aplikācija. Lietotne dod iespēju piezvanīt vai nosūtīt īsziņu uz vienoto ārkārtas palīdzības izsaukuma numuru, skaidro par pareizu rīcību apdraudējuma gadījumos, informē par iespējamu apdraudējumu, piemēram, par stipru karstumu, ilgstošām lietavām, vētru vai citām bīstamām situācijām, kā arī ļauj uzzināt par savai atrašanās vietai vistuvāk izvietotajām patvertnēm.

Lietotnes «112 Latvija» lietotāji var kartē pārskatāmi redzēt ne tikai savai atrašanās vietai vistuvāk izvietotās patvertnes, kuru pagrabstāvi ir atzīti par atbilstošiem vai daļēji atbilstošiem patvertnes vajadzībām, bet arī apskatīt citas Latvijā izvietotās patvertnes, kā arī iegūt pamatinformāciju par tām. Papildus lietotnē ir izveidota funkcija, kas palīdz tās lietotājam ātri atvērt tālrunī esošo navigācijas sistēmu, ar kuras palīdzību iedzīvotājs var nokļūt izvēlētajā patvertnē. Rēķinoties, ka ārkārtas situāciju laikā var tikt traucēti sakari, lietotnē ir nodrošināts tas, ka informācija par patvertnēm tiks uzrādīta arī gadījumos, kad tālrunim nebūs pieejams interneta savienojums.

Neskatoties uz šīm priekšrocībām, lielākā daļa iedzīvotāju lietotni «112 Latvija» telefonos nav ielādējusi, daudzi par tādu iespēju pat nav dzirdējuši. Preiļu sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijā sola, ka drīzumā novada ļaudis tiks informēti plašāk.

Ko darīt podziņu telefonu īpašniekiem?

Kā ziņu par iespējamu apdraudējumu saņems vecāka gadagājuma cilvēki, kuriem ir podziņtelefoni un mājās interneta vispār nav? Nevar noliegt, ka laukos tādu ir daudz. Civilās aizsardzības plānā ietverta informācija par to, ka izziņošana notiks ar Latvijas televīzijas un radio starpniecību (protams, ja ir elektrība). Vienlaikus tiks ieslēgtas sirēnas, kas Preiļos ir izvietotas trijās vietās.

Vēl plānā paredzēts, ka iesaistās arī pašvaldības policija, kas brauc apkārt un pa skaļruņiem ziņo, kā iedzīvotājiem jārikojas.

Cik esam gatavi, tik esam

Stāstot par patvēruma vietu sagatavošanu atbilstoši visām prasībām, pašvaldības Attīstības un inženiertehniskās daļas vadītāja Iveta Piziča teic, ka vajadzību ir daudz, bet naudas daudz par maz. Cik esam gatavi, tik esam, patiesībā tas ir tikai sākums, iešūpošanās, jo vajadzēja daudz ātrāk un enerģiskāk rīkoties. Karš Ukrainā visai pasaulei ir parādījis, ka karadarbība līdz ar droniem ir radikāli mainījusies. Ne tikai Latvija, bet visa Eiropa ir pārliecinājusies par situācijas nopietnību. Lai pasargātu sevi no briesmām, ir jābūt gataviem un drošībā jāiegulda līdzekļi. Tāpēc 4955 eiro (0,01 %), kas Preiļu pašvaldības šī gada budžetā atvēlēti civilajai aizsardzībai, ir mazs piliens.■

“112 Latvija” – bezmaksas mobilā lietotne

Zvans 112

SMS 112

Atrašanās vietas koordinātas

(Ja viedierīcē ir ieslēgta atrašanās vietas noteikšanas funkcija un ir pieejams internets)

Drošības padomi

Aktualitātes

Patvertņu karte

LV portāla infografika

No 12.02.2024. līdz 24.09.2025. lietotne lejupielādēta **134 344** reizes

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Cik gatavi esam krīzes situācijām? Pagaidām iešūpojamies» saturu atbild SIA «Vietējā»».

3